

Aan: cie.fin@tweedekamer.nl

Den Haag, 14 april 2025

Onderwerp: Position paper Koos Boer* ten behoeve van het rondetafelgesprek van 16 april 2025 met de Commissie Financiën van de Tweede Kamer inzake het wetsvoorstel *Wet tegenbewijs box 3*

Het wetsvoorstel Wet tegenbewijs box 3 (“het wetsvoorstel”) is een codificatie van de huidige stand van zaken op het terrein van box 3 na de arresten van de Hoge Raad waarin (ook) de Wet rechtsherstel box 3 en de Overbruggingswet box 3 op stelselniveau in strijd met het EVRM zijn bevonden. In verband met de beperkte omvang van een *position paper* verwijs ik voor mijn inhoudelijke commentaar op de door de Hoge Raad geformuleerde rechts- en rekenregels – en de daarmee samenhangende problemen – naar mijn uitgebreide annotaties bij de relevante arresten in [BNB 2024/84](#), [BNB 2024/86](#), [BNB 2024/88](#) (de rechtsherstelarresten met basisregels), [BNB 2024/112](#) (bevestiging voor transparante beleggingsclub), [BNB 2025/25](#) (bewijslastprobleem rechtsherstelrendement) en [BNB 2025/39](#) (verfijning rekenregels rechtsherstelrendement woningen). Uiteraard licht ik die kritiek graag nader toe.

Het wetsvoorstel laat zien dat een zeer complex systeem is ontstaan. Het wettelijke bouwwerk rust op de begrippen en systematiek van de vermogensrendementsheffing (box 3) en wordt aangevuld met het voor particulieren geldende kasstelsel (voor (negatieve) reguliere voordelen) en een vermogensvergelijkingsmethode (bekend uit de winstfeer). Daarbij is het zeer conflictgevoelige thema ‘onderhoud/verbetering’ weer terug van weggeweest. Eenvoud en de vooraf ingevulde aangifte als belangrijkste kroonjuwelen van box 3 zijn definitief verdwenen. Box 3 is aangevuld met een ingewikkelde, en overigens ontoereikende, tegenbewijsmaatregel die veel administratie en discussie gaat opleveren aan de hand van het nog te verschijnen formulier Opgaaf Werkelijk Rendement.

Het wetsvoorstel heeft inhoudelijk nauwelijks meerwaarde ten opzichte van de genoemde arresten, anders dan de wettelijke vastlegging van de duale box 3-situatie die na die arresten is ontstaan. Slechts op enkele ondergeschikte punten voorziet het wetsvoorstel in een keuze ten behoeve van de uniforme uitvoering die verder gaat dan de regels die de Hoge Raad heeft geformuleerd, zoals de kwestie rond de schuldendrempel. Mijn eerdere kritiek op de (reken)regels van de Hoge Raad blijft van toepassing. Geen van de besproken knelpunten wordt met dit wetsvoorstel weggenomen; de kwestie rond een bijtelling voor het eigen gebruik van tweede woningen wordt vooruitgeschoven.

De genoemde duale situatie houdt in dat de forfaitaire belastingheffing in box 3 – thans geschoeid op de leest van de forfaitaire spaarvariant – geldt als plafond, waarbij op belastingplichtigen de last rust om tegenbewijs te leveren als hun ‘werkelijke rendement’ lager is. Ik zet ‘werkelijk rendement’ bewust tussen aanhalingstekens. Het

* Prof. dr. J.P. Boer is hoogleraar Algemeen Belastingrecht aan de Universiteit Leiden en partner bij Lubbers, Boer & Douma BV.

werkelijke (rechtsherstel)rendement zoals de Hoge Raad dat heeft gedefinieerd, wijkt in veel opzichten (fors) af van wat maatschappelijk onder een werkelijk rendement wordt verstaan. Het meest in het oog springen de niet-afrekbaarheid van kosten en de inaanmerkingneming van ongerealiseerde winsten, die in sommige gevallen op basis van oude WOZ-waarden worden bepaald.

Ik merk op dat de Hoge Raad bij de bepaling van het 'werkelijke rendement' slechts een regel heeft willen formuleren voor "een op rechtsherstel gerichte compensatie, waarvan de rechter de omvang in het algemeen slechts naar redelijkheid zal kunnen vaststellen." De wetgever kán dat beter en móet dat ook beter doen, is mijn stelling. Anders dan wel wordt gedacht, heeft de Hoge Raad niet gezegd dat het rechtsherstelrendement hét 'werkelijke rendement' is. Het 'werkelijke rendement' dat de Hoge Raad noemt, is namelijk slechts een formule om de strijdigheid van box 3 met het EVRM binnen de context van het box 3-systeem weg te nemen; het is geen poging om het werkelijke rendement te definiëren.

Belastingplichtigen met een hoger werkelijk rendement dan het forfaitaire rendement worden nog steeds niet belast naar hun hogere werkelijke rendement, maar slechts voor een fictief en forfaitair rendement. Het duale systeem maakt dat de belastingheffing in box 3 voor succesvolle beleggers nog altijd een loterij zonder neten is. In zoverre worden succesvolle en minder succesvolle beleggers nog altijd ongelijk behandeld, want gelijk belast, terwijl die ongelijkheid voor de Hoge Raad juist de reden was om te oordelen dat het EVRM werd geschonden. Succesvolle beleggers kunnen binnen het huidige systeem alleen hoger worden belast door een nog hoger forfaitair rendement als plafond te nemen dan het (aanstaande) percentage van 7,66 (extreem gesteld: 100% fictief rendement). Nadeel daarvan is dat alle belastingplichtigen dan worden gedwongen tegenbewijs te leveren. Gelet op de imperfecte en bewerkelijke tegenbewijsmaatregel is het zowel voor belastingplichtigen als de Belastingdienst goed dat dat niet gebeurt.

Voor wie beter kijkt, is het nieuwe box 3-systeem ook voor de 'gewone' belegger een willekeurige 'loterij'. Het is namelijk sterk afhankelijk van het type vermogensbestanddeel of de rekenregels van het rechtsherstelrendement überhaupt kunnen leiden tot (een benadering van) het werkelijke rendement. De niet-afrekbaarheid van kosten is – bijvoorbeeld – voor beleggers in onroerende zaken van wezenlijke invloed op de belastingdruk die zij ervaren over het 'werkelijke rendement'. In vergelijking met beleggers in aandelen (dus ook beleggers in vastgoedaandelen) of andere beleggers die weinig kosten behoeven te maken, is dat een navrant verschil in behandeling. Voorts maakt het bijvoorbeeld verschil of wordt belegd in woningen of in commercieel vastgoed voor de bepaling van de omvang van het (on)gerealiseerde rendement (WOZ-waarde of waarde in het economische verkeer). In veel gevallen zal de tegenbewijsmaatregel niets opleveren, ook niet als het 'werkelijke werkelijke' rendement (geen typo) lager is dan het forfaitaire rendement.

Vele arresten en wetgevende pogingen verder wordt, ook na het wetsvoorstel, nog steeds geen rendement belast dat in de buurt komt van het werkelijke gerealiseerde rendement. De enige echte oplossing is mijns inziens een spoedige invoering van een belasting over de jaarlijks daadwerkelijk gegenereerde vermogensinkomsten, aangevuld

met een vermogenswinstbelasting. Het argument dat dit niet zou kunnen is onjuist: beleggers via een BV worden al decennia zo belast. Het argument dat dit een toename van de administratieve lasten zou betekenen, waag ik in verhouding tot het thans ontstane stelsel te bestrijden. Het argument dat dit vanwege de budgettaire gevolgen niet kan, is – nog afgezien van de irrelevantie van dat argument bij het ontwerpen van een ‘goed belastingstelsel’ – niet te voorspellen en volkomen afhankelijk van de economie. Tot slot teken ik aan dat box 3 de afgelopen jaren juist veel te weinig heeft opgebracht, omdat deze te laat is hervormd.

Alles overziende, ben ik niet positief over het wetsvoorstel dat het huidige systeem simpelweg voortzet en geen van de knelpunten wegneemt. Mijns inziens biedt deze tegenbewijsmaatregel geen oplossing voor de door de Hoge Raad zelf gecreëerde ongelijkheid tussen beleggers. Ik ben van mening dat de wetgever die ongelijkheid behoort weg te nemen. Als dat niet gebeurt, valt niet uit te sluiten dat de vraag naar de toelaatbaarheid van dat onderscheid op enig moment aan de rechter zal worden voorgelegd.
